

A fiatalok kulturális, művészeti magatartása

Budapest 1979. Gondolat Könyvkiadó. 165 oldal

Általánosan ismert az a nagy jelentőségű, méltán forradalminak nevezhető fejlődés, ami ifjúságunk helyzetében az elmúlt évtizedekben végbement. A művelődésben, az emberi kultúra felhalmozott értékeinek megismerésében, az általános és szakmai műveltség, képzettség megszerzésében az ifjúság lehetőségei megsokszorozódtak.

De vajon életmódjuk, a kultúra valódi értékeihez való viszonyuk, felfogásuk, izlésük is ilyen egyértelmű fejlődést mutat-e?

Ebben a kérdésben a nézetek, a vélemények már korántsem tekinthetők egységeseeknek. Az elmúlt évtized során örvendetesen megnövekedett azoknak a felméréseknek, szociológiai vizsgálatoknak a száma, amelyek igyekeznek feltárni az ifjúság kulturális helyzetét, magatartását, keresve a felszíni jelenségek és a motívumok között a mélyebb összefüggéseket. Ezzel megvetették az alapot ahhoz, hogy ifjúságunkról egy egzaktabb, a valós helyzetnek megfelelő, árnyaltabb képet formálhassunk.

A könyv szerzőit az a szándék vezeti, hogy a különböző vizsgálatok során feltárt adatokra, tényekre támaszkodva, az ifjúság egészének művelődési, kulturális helyzetéről, életmódjáról, szokásairól, esztétikai felfogásáról átfogóan tájékoztasson. Tudományos mértéktartással vonják le következtetéseiket, összegezik a legjellemzőbb vonások tartalmát, felvillantják a jövő lehetőségeit, feladatait.

A könyv, mintegy bevezetőként, áttekinti a *marxista kultúraelmélet* néhány alapvető fogalmát, majd áttér az ifjúság helyzetében bekövetkezett változások statisztikus ismertetésére. Az elmúlt három évtizedet a szerzők úgy jellemzik, mint az általános és szakműveltség megszerzésének a korszakát. A fiatalok életszakasza kitolódott, azonban a különböző rétegek között életmódban, kulturális szokásokban szembetűnő különbségek is mutatkoznak. Az időmérlegek, bizonyos korlátai ellenére, élesen mutatják az ifjúság egyes rétegei szerinti tevékenységtipusok elkülönülését.

A szerzők az egyik nagyobb fejezetben foglalkoznak a művelődési intézményeknek mint kultúrákövetítő létesítményeknek a szerepével, amelyet az ifjúság életében, művelődésében, szórakozásában betöltenek. Az ismertetett statisztikai felmérések adatai sok figyelemreméltó következtetés levonására nyújtanak lehetőséget a fiatalok életmódjának, izlésének, esztétikai értékorientációjának megismeréséhez.

E fejezetben a szerzők részletesen bemutatják a film, a mozi, a színház, a múzeumok, kiállítások, hangversenyek látogatásának, a művelődési otthonoknak, valamint a klubmozgalomnak tényeit és problémáit.

A könyv másik jelentős fejezete az amatőr művészeti mozgalom főbb kérdéseit tárgyalja, elvi és aktuális problémáit foglalja össze. A személyiség harmonikus fejlesztése, képességeinek, lehetőségeinek minél többirányú kibontakoztatásának segítése, társadalmunk jellegéből következő eszmény. Ezért az esztétikai nevelés magában foglalja a művészi értékű alkotások megismerését, a befogadást és az alkotást. Ez az elv egyaránt érvényes az iskolai oktató- és nevelőmunkára, valamint az egész társadalmat átfogó közművelődésre vonatkoztatva. Ez határozza meg az amatőr művészeti tevékenység alapvető célját és funkcióját. Míg a hivatásos művészek, alkotók feladata műalkotások létrehozása, addig az amatőr művészeti tevékenység célja, elsődlegesen az önmegvalósítás, a képességek szabad kibontakoztatásának a segítése. Ez a fajta alkotó tevékenység nagy mértékben biztosítja a műalkotások mélyebb átélését, megértését, fejleszti az izlést, a biztosabb esztétikai értékítéletek kialakítását. Hatásuk túl is terjed a szűkebben vett esztétikai objektívációkon, alakítja a személyiség intellektuális, eszmei, ideológiai, politikai, erkölcsi felfogását, gondolkodását is. A szerzők külön is kiemelik az amatőr művészeti együttesek, csoportok nagy közösségi nevelőerejét. Ezért is örvendetes, hogy a fiatalok mintegy 20%-a vesz részt valamilyen művészeti együttes, szakkör tevékenységében.

A színvonal tekintetében azonban már korántsem ilyen megnyugtató a helyzet. A 10 000 együttesből, a néhány száz kimagasló művészi színvonalú együttes mögött, a zöm, mintegy 80%, kifejezetten alacsony szakmai szinten áll és rendszertelenül működik.

Sor került e fejezetben a kórus-, a néptánc-, a népművészeti és a színjátszó-mozgalom, valamint a „vizuális amatőr mozgalom” eredményeinek ismertetésére, egybekötve ezek problémáinak alapos elemzésével.

A könyv elkészítéséhez felhasznált gazdag tényanyag, az egzakt vizsgálati módszerek alkalmazása lehetővé teszi a szerzők számára, hogy ifjúságunk kulturális magatartására, tevékenységében érvényesülő főbb tendenciákra általános érvényű következtetéseket fogalmazzanak meg.

Meggyőzően bizonyítják, hogy ifjúságunk kulturális magatartásában az *aktivitás* és az *alkotó jelleg* van növekedőben. Előtérbe azok a tevékenységi formák kerültek, amelyek szoros közösségi együttműködést, a társas együttlétet igénylik. Életmódjukban, magatartásukban, ízlésükben az ifjúsági jelleg hangsúlyozottan jut kifejezésre. Kulturális tevékenységüknek belső, tartalmi színvonala, esztétikai értéke is fejlődött.

Ugyanakkor felteszik a kérdést: ha az ifjúkor az életmód, a kulturális magatartás, szokásrend kialakulásának meghatározó periódusa, kihasználjuk-e a benne rejlő lehetőségeket, a nagy fokú dinamizmust, aktivitást, a közösséghez való kötődés igényét, hogy így kimozdítsuk, előbbre vigyük a kultúra útján azokat a rétegeket is, akik a kedvezőtlen környezeti hatások, vagy az alacsonyabb iskolázottság miatt a kulturális igénytelenség szintjén megrekedtek.

A szerzők utalnak a művelődési intézmények lehetőségeinek, módszertani kultúrájának fogyatékoságaira, amely akadályozza, hogy ifjúságunknak ezeket a rétegeit is bevonja a művelődés áramlatába, igényeket ébresszen bennük a kultúra iránt. Hiányolják, hogy az ifjúsági szervezet sem találta meg még a helyét az ifjúság művelődésében.

Végző összegezeként a szerzők úgy látják, hogy az ifjúság kulturális magatartásában végbemenő változások, útkereső törekvéseik, igényeik fejlődése, olyan folyamat, amely társadalmunk objektív feltételei között a pozitív kibontakozás felé vezet.

A könyv nemcsak a hivatásos közművelődési szakemberek, az ifjúság nevelésére hivatott pedagógusok, ifjúsági vezetők számára hasznos olvasmány. A vizsgálatok gazdag adattára, a levont, vagy további elemzés során levonható következtetések, ezek tükrében feltáruló problémák, gondok, magukban rejtik a feladatok megfogalmazásának a lehetőségét mindazok számára, akik az ifjúság kulturális fejlődéséért, művelődéséért hivatásuknál fogva, vagy társadalmi helyzetük, elkötelezettségük révén felelősek, illetve felelősséget éreznek.

Timár István

HANDBOOK OF CURRICULUM EVALUATION

A tantervi értékelés kézikönyve

Szerkesztette *Arieh Lewy*

Párizs, New York 1977. UNESCO – Longman Inc. 132 oldal

A kézikönyv, mint műfaj, legfőbb erénye lehet – bármely témában íródjon is –, hogy tömör, világos, közérthető alapismereteket közöl az adott tudományágról. Ezek az ismeretek a szerzők, szerkesztők elképzelései szerint valamilyen rendszerben jelennek meg a könyvben, de a további tájékozódást megkönnyítő szakirodalmi utalások jelzik a témával kapcsolatos egyéb állásfoglalásokat, az esetleges ellentétes véleményeket.

Az UNESCO gondozásában kiadott tantervi értékelés kézikönyve mindenben megfelel ezeknek a kívánalmaknak. A szerkesztő gondosan ügyelt arra, hogy a soknemzetiségű szerzőgárda a témával kapcsolatos mondanivalóját ugyanazon az elv alapján fogalmazza meg. Így a kézikönyv bevezetőjében említett szempontok végigkövetése nem okoz gondot az olvasónak. Ugyanakkor utalásszerűen és